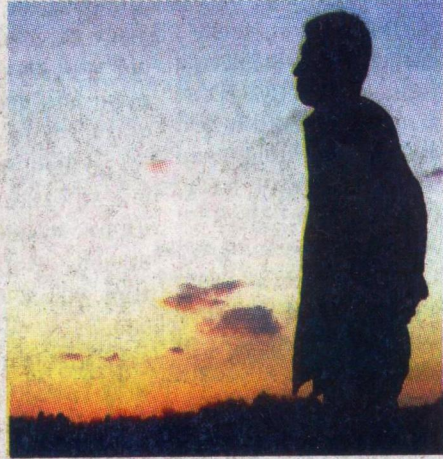

મૌનનો મેનીફેસ્ટો....

ગઝલ

કેદ માટે જ અંગ બદલે છે
જીવ કેવળ સુરંગ બદલે છે
હું તને ઓળખું કઈ રીતે ?
દરવખત રૂપરંગ બદલે છે
આંસુ ખારા જ છે સદીઓથી
સ્વાદ તો બસ પ્રસંગ બદલે છે
છો કરે કોઈ કાંકરીયાળો -,
જળ કદી ક્યાં તરંગ બદલે છે
જાત બદલી શકે તો બદલી લે
આંગળીમાં શું નંગ બદલે છે ?

ડૉ. અશોક યાવડા 'બેદિલ'

આત્મખોજ જરૂરી છે. આપણને જન્મ આપ્યો છે એટલે બધું જ જન્મ આપનાર પર છોડી દેવું કેટલું વાજબી છે ? કવિતામાં ગુદતત્ત્વ અને જીવનનું સત્ત્વ બંને એકાકાર અને એકમેવ છે. આપણું શરીર આપણા નામથી ઓળખાય છે. લોકોએ પાડેલા નામથી આપણે આપણા શરીરને ઓળખીએ છીએ. 'આપણને' કેટલા ઓળખીએ છીએ ? આપણને ઓળખતા ઘઈશું ત્યારે આત્માએ ધારણ કરેલા આપણા શરીરથી નાતો બંધાશે. શુભમાંથી શુદ્ધ તરફની ગતિ ઘશે. પ્રસ્તુત ગઝલની બહેર ટૂંકી અને બારીકી ગહેરી છે. આપણે આપણા અંગથી ઓળખાઈએ છીએ. આ શરીર પણ આત્માનું અંગ છે અને જીવ સુરંગની જેમ એક પછી એક 'આપણને' બદલ્યા કરે છે.

જેને રૂપરંગ છે એ પણ દરવખત રૂપરંગ બદલે છે. અને જેને રૂપ-રંગથી ઓળખવા માંગીએ છીએ એ પણ રૂપરંગ બદલીને આપણાથી સંતાકૂકડી રમે છે. આંખોનું વિસ્મય ટકાવી રાખવા માટે ક્યારેક ઉદાસ અને ક્યારેક શાંત ઘઈને કિનારાની જેમ તળાવના પાણીની ચહલ-પહલ મમળાવવી જોઈએ ! તો જ આંસુના રંગમાં પ્રસંગનો સ્વાદ મમળાવવાનું મન થાય ! આંસુ તો સદીઓથી ખારાં જ છે. સ્વાદ પ્રસંગ પ્રમાણે બદલાય છે. દુઃખનું ખાનું એક જ છે. સુખમાં સરનામાં શોધવાની જરૂર પડે છે ! એટલે જ કાંકરીયાળો પાણીમાં કરવાથી તરંગનો આકાર ગોળાકારમાંથી ચોરસ કે ત્રિકોણ થવાનો નથી ! સ્વભાવ બદલાતો નથી, અભાવને

કારણે મહોરું પહેરી લેતો હોય છે ! એટલે જ છેલ્લા શેરમાં કવિ જ્યોતિષની વાતને આગવી ચિંતનશૈલીથી નવાજે છે નંગ બદલવાથી ઝાઝા કે સમય નહીં બદલાય ! જાતને બદલવાથી બધું ઠરીઠામ થવાનું છે ! જાતને બદલવી એટલે અભિપ્રાય આપવામાં ઉતાવળા ન થવું અને ઉતાવળા ઘઈને અભિપ્રાય ન આપવો ! જાતને બદલવી એટલે આપણા સ્વાર્થ માટે બીજાનો રસ્તો અટકાવીને આગળ ન વધવું તે ! નંગ બદલવાથી સારો સમય આવતો હોય તો જેટલા જ્યોતિષ છે તે બધા જ ફરિયાદ કર્યા વગર જીવન જીવતા હોત !

પુવનના હકારની કવિતા

અંકિત ત્રિવેદી

પ્રસ્તુત આખી ગઝલ પ્રત્યેક શેરના અલગ ભાવવિશ્વમાં પણ પ્રત્યેક શેર સાથેના ખેંચાણને જીવે છે. અશોક યાવડા 'બેદિલ' ગુજરાતી ગઝલના નોંધપાત્ર મુકામોમાંનો આગવો મુકામ છે. જિંદગીએ એને કવિતાની નજીક અને શબ્દોથી દૂર રાખ્યો છે. સાચો કવિ બોલે ત્યારે મૌન સંભળાતું હોય છે. કવિના અવાજને તાળીઓના અવાજને સોંપીને ઘણા કવિઓ પાસેથી કવિતાદેવીએ હાથતાળી આપી દીધી છે ત્યારે અશોક કવિતાને જીવનની જેમ અને જીવનને કવિતાની જેમ જીવે છે. 'જીવનના હકારની આ કવિતા' કબીરના તાણાવાણા શરીર-સાથે મેળવીને જીવતી જાગતી કવિતા છે, જેમાં નામ વગરનો સંબંધ મૌનનો મેનીફેસ્ટો બની ગયો છે...